

Verrassingen in het veld

Helen Goote

Precies weet ik het niet, maar het zal toch al gauw een jaar of zes zijn dat ik als veldwerker actief ben voor de WRN in het Gooi. Met name in de bossen van Huizen, Blaricum en Laren inventariseer ik de nesten van havik-, buizerd- en sperwerparen en breng gedurende het broedseizoen alle broedgegevens in kaart. Als ik nu mijn kennis over deze roofvogels vergelijk met mijn inzichten van het eerste seizoen, dan durf ik gerust te stellen al doende veel geleerd te hebben. Maar ook door veel te lezen over roofvogels ben ik wijzer geworden. Boeken, gespecialiseerde tijdschriften (als de Takkeling), eigenlijk lees ik alles wat er maar te lezen valt over roofvogels. En toch, hoeveel feitenkennis ik ook meen te bezitten, het afgelopen broedseizoen heb ik eens te meer ervaren dat roofvogels in de vrije natuur zich niet volgens het boekje gedragen. Vooral de sperwers hebben me dit jaar een lesje geleerd.

Nieuw nest

Op 18 april toog ik voor de eerste maal naar een mij bekend sperwergebied (Parrewijn genaamd) in Huizen. Al jaren achtereen wordt in dit bos met fijnsparren door sperwers (al dan niet dezelfde territoriumbezitters, dat is onbekend) met succes gebroed. Als altijd ging ik met kloppend hart op weg, want ik vind niets zo spannend dan een broedgebied voor de eerste keer binnen te stappen en er op zoek te gaan naar plukplekjes en verse poepstreepjes. Zo'n eerste bezoek kan vaak al vertellen of de Sperwer nog in datzelfde gebied zit, of het, kortom, zin heeft naar een nest te zoeken. Ik had twee bosgebieden te controleren. Ik begon bij een perceel, zo groot als een voetbalveld, dat jaren achtereen favoriet broedgebied is geweest van de Sperwers. Tot vorig jaar. Toen waren de vogels ineens zo'n 60 meter opgeschoven naar een anderhalf maal groter sparrenbos aan de overkant. Toch bezocht ik eerst het kleine sparrenbosje, want wie weet waren ze dit jaar terug op hun oude stek. Dat bleek niet het geval. In dit overzichtelijke bosje zag ik al vlot dat wat er aan plukveertjes en kalkstrepen lag niets was om over naar huis te schrijven. Dan zaten ze mogelijk weer aan de overkant. Ik stak het 50 meter brede, modderige akkertje over dat beide sparrenbossen van elkaar scheidt en eenmaal in de buurt van de oude broedplek zag ik waarop ik gehoopt had. Her en der trof ik concentraties van verse plukveren van koolmeesjes aan en witte poepstrepen. Er lag nog geen ruiveer, maar dat kwam nog wel. Ik begon naar een nieuw nest te zoeken. Een vast gegeven is immers dat de Sperwer elk jaar aan nieuwbouw doet en daarnaast heeft de ervaring mij geleerd dat ze dit nieuwe nest meestal bouwen in de buurt van het oude. En waarachtig, al na een kwartiertje had ik beet. Op c. 30 meter van het nest van vorig jaar was daar mooi tegen de stam van een fijnspar het nieuwe sperwernest. Een nest volgens het boekje en dat ook nog in no time gevonden!

De 26^e april

Ik was benieuwd of er al dons aan het nest zou zitten en of ik nu die felbegeerde eerste ruiveer zou vinden. Maar toen ik in het broedgebied rondspeurde, begon de twijfel te knagen. Dat er geen ruiveer lag was nog tot daar aan toe, maar dat er geen nieuwe pluksels waren bijgekomen sinds mijn laatste bezoek verontrustte me. Bovendien zat er geen dons aan het nest. De mogelijkheid bestond dat het vrouwtje nog niet op eieren zat, maar daarmee suste ik mezelf niet. Ik stond waarschijnlijk niet in het juiste bos. Zat ik er dan zo naast? Was het nest dat ik gevonden had niet het nest van dit jaar? Ik bleef een poosje rondzoeken en dralen in de hoop op de roep van het mannetje die me als een gids de juiste broedplaats zou wijzen. Het bleef echter doodstil. Ik besloot huiswaarts te keren, maar nam en passant nog een kijkje in het kleine sparrenbosje aan de overkant, het broedgebied van eerdere jaren waar ik een week terug nauwelijks plukresten gevonden had. Dat was nu een heel ander verhaal, ik wist gewoon niet wat ik zag! Op de plukplek waar ik acht dagen terug een paar mezenveertjes had gezien, lag nu een blauw tapijt van pimpelmeesveertjes. Iets verderop, bij kale boomstammen en op stronkjes, wemelde het van vinken- en koolmeespluksels en van bebloede botjes van vogeltjes die net waren verorberd. Ik kwam ogen tekort. Geen wonder dat het aan de overkant zo kaal was, de Sperwers waren terug in het aloude broedgebied! Direct begon ik mijn zoektocht naar het nieuwe nest, een fluitje van een cent in dit bosje. In eerdere jaren had ik hooguit een half uurtje nodig om het nieuwe nest te kunnen bijschrijven. Alleen nu niet. Na tijden zoeken en na elke spar afgespeurd te hebben, had ik enkel nesten van de voorafgaande jaren zien zitten. Hoe was dit in 's hemelsnaam mogelijk? De puf ontbrak me om weer te gaan zoeken en ik keerde zwaar teleurgesteld naar huis terug.

De Vondst

Terug van vakantie was ik op 15 mei weer ter plekke. Een snelle controle bij het vermeende nieuwe nest zei me direct dat hier definitief niet gebroed zou worden. Er zat geen dons aan het nest, er lagen geen nieuwe plukveertjes, het was er kortom doods, wegwezen dus. In het sparrenbosje aan de overzijde werd ik daarentegen overweldigd door de hoeveelheid kalkstrep en de concentraties plukresten. Tussen alle etensresten kon ik ook de eerste ruiveren rapen. Alleen het nest nog. De vorige keer had ik er vast overheen gekeken. Maar ook deze keer stond ik na elke sparrenboom afgezocht te hebben met lege handen. Ik had zelfs een aangrenzend gebied met loofbomen uitgekamd. Het sperwernest dat er moest zijn, zag ik nergens.

Dagen later

Na opnieuw een vergeefse zoektocht liet ik me ten einde raad neer op een stronk, vlak naast een immense plukplaats. Waar nu nog te zoeken? Ik had geen idee, doelloos keek ik rond. Hier hadden de Sperwers twee jaar terug nog gebroed. De boom met het oude nest stond zelfs pal voor mijn neus. Nietsvermoedend keek ik op naar het oude nest en zag dons! Niet een beetje, het nest zag er wit van! En als klap op de vuurpijl stak de staart van de broedende sperwervrouw fier boven het nest uit. Ik stond er verbluft naar te staren. Ze zat gewoon op een oud nest. Het was niet bij me opgekomen om bij alle zoektochten stil te blijven staan bij oude nesten. Waarom zou ik, het is toch bekend

dat een sperwerpaartje elk broedseizoen een nieuw nest bouwt? Verblind door die kennis was ik er tig keer voorbijgelopen, halsstarrig op zoek naar de nieuwbouw van dit jaar. Dit sperwerpaartje bleek de verrassende uitzondering op de regel te zijn. In plaats van nieuwbouw hadden ze een twee jaar oud nest opgekalefaterd en daarin had het vrouwtje zes eieren gelegd. Uiteindelijk zijn er drie jongen, twee mannetjes en één vrouwtje, gezond en wel uitgevlogen.

Twee mannetjes en een vrouwtje Sperwer, uit het nest gehaald om te worden geringd, Parrewijn, juni 2010 (Foto: Peter van der Wijst). *Two male and one female Sparrowhawk about to be ringed.*

Onverwacht buizerdnest

Ik had nog twee andere broedplekken van Sperwers dit jaar. Ook hier had ik meer moeite met het vinden van de nesten dan in andere jaren. Toch hoeft lang zoeken naar een sperwernest niet altijd met frustraties gepaard te gaan. Het kan ook mooie, onverwachte vondsten opleveren. Een splinternieuw buizerdnest bijvoorbeeld. Hier liep ik zomaar tegenop toen ik eind april op de Tafelbergheide in Blaricum een bosperceel controleerde op de aanwezigheid van een sperwerstelletje. Vorig jaar hadden ze in dit voor sperwerbegrippen open bos van loofbomen en grove dennen met succes gebroed. Hun nest zat toen in een grove den. Daar in de buurt zocht ik eerst naar het nest van dit jaar, zonder resultaat. Er lagen echter plukveertjes te over. Ik bleef dus zoeken en volgde het spoor met veertjes. Steeds verder raakte ik van het oude nest en stond plots oog in oog met een fors buizerdnest. Het was gebouwd in een grove den en de broedende Buizerd was duidelijk op het nest te zien. Wat een vreugde! Even later, terug bij de oude sperwerbroedplek vond ik ook hun nest. Het bleek op slechts een paar meter af te zitten van het nest van 2009 en was weer gebouwd in een grove den. Maar, omdat het nest niet tegen de stam maar aan het uiteinde van een tak gebouwd was, had ik erover heen gekeken. Bovendien werd het nest gedragen door een wirwar van dennentakjes en - naalden waardoor het vanaf de grond vrijwel onzichtbaar was. Zo was ik dus zomaar twee nesten (op 70 meter afstand van elkaar) rijker. De Sperwers brachten op hun goed verborgen nest vijf jongen groot, vier mannetjes en één vrouwtje. Het enige buizerdjong dat op het onverwachte nest opgroeide heb ik 4 juli in al zijn pracht zien uitvliegen. Voor mij gaat het broedseizoen 2010 de boeken in als een onvergetelijke en leerzame periode.

Adres: Driftweg 235, 1272 AD Huizen, h.goote@planet.nl